

NIL

(în lat. Nilus, în grec. Chrysonoas sau Neilos, în egipt. Hapi, în arabă Bahr sau Bahr el Nil)

Lungimea: 6 671 km

Suprafața bazinului: 2 870 000 km²

Situat: Africa - Tanzania, Burundi, Ruanda, Uganda, Kenya, Etiopia, Egipt

Deși după precizarea izvoarelor, în 1938, de către germanul Burkhard Waldecker, pe Ruvuvu afluent al Kagerei - Nilul a fost considerat cel mai lung râu de pe Terra, prin reconsiderarea izvoarelor Amazonului pe Ucayali și, respectiv, Apurimac, acesta din urmă însumează 7 025 km lungime, devenind nu numai prin debit și bazin hidrografic, cel mai mare râu, ci și prin cea de a treia coordonată - lungimea.

Așadar, Nilul, prin cei 6 672 km rămâne al doilea ca lungime, după Amazon, străbate Africa de nord-est pe 35° latitudine (de la 3°55' lat. sudică la 31°30' lat. nordică) și poartă mai multe denumiri - pe sectoare. Astfel, Xagera care se varsă în lacul Victoria se mai numește și Alexandra Nile, iar secțiunea dintre lacurile Victoria și Albert (Mobutu Sese-Seko) - Victoria Nile, unde se găsesc și cascadele Owen (Rippon) și Murchison. Între cele două lacuri - Victoria și Albert - se interpune lacul Kyoga, cu caracter mlăștinos, populat de numeroși hipopotami și crocodili și acoperit de insule plutitoare din trestie și papirus. Acest sector se găsește în plină pădure ecuatorială, ceea ce face ca râul să fie mărginit de adevărate ziduri verzi în care copacii sunt sufocați de liane. O dată cu intrarea în regiunea grabenului african, în care atinge și lacul Mobutu Sese-Seko (Albert), valea se îngustează între pereții de granit, iar Nilul formează cea mai frumoasă cascadă de pe cursul său Murchison, de 40 m. Aici se găsește și Parcul Național Kabalega, numit anterior Murchison Falls National Park, în suprafață de 39 200 km², situat în Uganda și înființat în 1952, în care sunt protejate specii de animale ca: hipopotami, crocodili, elefanți, bivoli, lei, leopardi, rinoceri negri și albi, girafe, antilope în peisajul de savană, păsări și, bineînțeles, cascada ca atare. De la lacul Mobutu Sese-Seko, având Munții Albaștri (Blue Mountains) în stânga, sub denumirea de Albert Nile, râul, până la localitatea Juba din Sudan formează pragurile Fola. De aici, sub denumirea de Bahr el Jebel (Fluviul Muntelui), Nilul trece printr-o depresiune cu caracter mlăștinos în care pierde multă apă, deși primește din stânga pe Bahr el Ghazal, în dreptul lacului No. Bahr, el Ghazal are bazinul de recepție într-o regiune săracă în precipitații, cu toate că este situat între 4 și 22° lat. nordică, și ca atare debitul este foarte mic. De altfel, Bahr el Ghazal, numit în amunte de confluența cu Nahr Jur, Bahr el Arab, are o scurgere intermitentă în secțiunea mijlocie și superioară ca și afluenții lui. Regiunea mlăștinoasă de la confluență se numește Sudd ("dop" în arabă) și reprezintă un focar

de paludism în care rezistă cu greu doar triburile nueri aparținând populațiilor nilotice și care se ocupă cu pescuitul și păstoritul. Suprafața acestor mlaștini este apreciată la 60 000 km² și variază în funcție de pulsațiile apelor Nilului. Atunci când apele scad rămân imense suprafețe mocirloase. La ape mari, o pușderie de insule de vegetație alcătuite din trestie și papirus plutesc și se îngrămădesc, datorită curenților, blocând curgerea, căile navigabile și schimbând, în permanență, fizionomia zonei. În această imensă regiune mlăștinoasă Nilul pierde aproape 70% din volumul apă cu care intră. Tot aici, prin dezvoltarea unor alge verzi, într-o anumită perioadă a anului, Nilul preia și transportă așa-zisele ape verzi până în cursul mijlociu. S-au elaborat mai multe proiecte de asanare a acestor mlaștini prin care se prevede amenajarea unui canal, de la localitatea Bahr spre lacul No.

O dată cu ieșirea din mlaștinile Sudd, de la localitatea Malakal, râul se numește Bahr el Abyad (Nilul Alb), denumire pe care și-o menține până la Kartoum, unde se unește cu Bahr el Azraq (Nilul Albastru sau Abbai pe teritoriul Etiopiei), ce vine din Podișul Abisiniei și care joacă un rol important regimul de scurgere și în fertilizarea luncii Nilului în sectorul egiptean. Un alt afluent important al Nilului Alb, care vine tot din dreapta, din partea sudică a Podișului Abisiniei și confluează în dreptul localității Malakal, este Sobat (740 km lungime și 420 m³/s debit mediu). De la confluența Nilului Alb cu Nilul Albastru (Bahr el Abyad cu Bahr el Azraq) sub denumirea de Nil sau, simplu, Bahr, în arabă, care înseamnă "mare" (adică apă mare), Râul mai primește ultimul afluent, deși mai are de străbătut până la vărsare 2700 km - Atbara, care vine tot din dreapta, din Podișul Abisiniei, dar cu apă mai puțină, uneori chiar secând, datorită climei deja destul de secetoasă.

După confluența cu Sobat, Nilul are aspectul unui râu bine conturat, cu apă multă, alimentat alternativ din Nilul Alb și Sobat, și din Nilul Albastru și Atbara. Lipsa de apă din regiune concentrează așezările și activitatea economică de-a lungul malurilor fluviului, care începe să devină atât de indispensabil vieții pe măsură ce înaintează în deșert, în avale de Khartoum, capitala Sudanului. Malurile râului sunt însoțite de sakieh-uri, acele roți numai 1m în lemn și frânghii, cu ulcioare acționate de boi și cămile prin care apa este ridicată din albie și vărsată în canale de irigații și acestea numai din pământ bătătorit. De la Khartoum în avale Nilul parcurge pustiul, deșertul și regiunea istorică Nubia, înfloritoare între anii 791 și 656 î.e.n. În Nubia, Nilul face o uriașă buclă, în care încep să apară cele șase cataracte numerotate de la nord spre sud. Cataracta a 6-a, la circa 150 km avale de Khartoum, formată în masivul stâncos Djebel Rauwaya, numită de localnici Șabluka (jgheabul) este o vale tip canion pe 15 km, cu numeroase stânci care apar din apă și pereți verticali, săpați în roci de culori diferite - roșie, violetă, portocalie și chiar neagră - cu lățimi uneori de numai câteva zeci de metri și în care la ape mari, Nilul are viteza de scurgere foarte mare. După cataracta a 6-a începe deșertul propriu-zis, bântuit de furtunile cu nisip numite ghibli, care u înecat pur și simplu vestigiile nubiene - Nagaa și Musawarat, primele prestigii importante din valea Nilului, de la sud spre nord. Cataracta a 5-a, lungă de 12 km, se găsește în buclă, iar a 4-a după aceasta, fiind cea mai lungă, 15 km. În avale de cataracta a 4-a se găsește, pe malul stâng al Nilului, stânca Djebel Barkal (din gresie, înaltă de 100 m, cu versanți abrupti spre râu) considerată muntele sacru al Nubiei antice, la poalele căruia se află templul lui Amon Ra (zeul soarelui) și vreo zece piramide, mult mai mici decât cele egiptene (4-20 m înălțime) și care sunt necropole ale unor regi sau prin nubieni. Tot lângă stânca Djebel Barkal era situată Napata, orașul sfânt și capitală a Nubiei (750 î.e.n.) care, sub domnia lui Tiraqua a cucerit Teba, capitala Regatului Mijlociu și a Regatului Nou (2 000-1 300 î.e.n.) din Egiptul antic situată în apropierea complexului de temple de la Luxor. De fapt, o cataractă

reprezintă un complex de praguri, stânci în albia râului, aceasta la rândul ei fiind încorsetată între pereții din roci dure, dar cu înălțimi moderate. În realitate, în loc de cele 6 cataracte menționate în descrierile antice se găsesc 21 de grupuri principale de praguri. Înainte de a 3-a cataractă, Nilul se desface succesiv în două brațe închizând între ele mai multe insule. A 3-a cataractă este un prag de granit, lung de câțiva kilometri, cu numeroase blocuri de piatră prăbușite în apă și pe care se găsesc încrustate desene, reprezentând animale dispărute astăzi, hieroglife din Egiptul antic, inscripții merotice din perioade mai recente, mărturii ale civilizațiilor care s-au succedat în Nubia antică. Sectorul de râu dintre cataractele 3 și 2, pe o distanță de peste 200 km este o înșiruire de vâltori, praguri stâncoase și stânci izolate care se constituie în tot atâtea obstacole la ape, mici pentru navigație, dintre acestea pragul Kagbar fiind cel mai periculos. Cataracta a 2-a, numită și „pântecul de piatră” se desfășoară pe circa 20 km în avale de localitatea Semna. Nilul are malurile constituite din roci dure, cu înălțimi de numai 30 m, dar cu numeroase stânci în apă care îngreunează circulația, chiar și cu cele mai mici ambarcațiuni. De la Semna spre avale, pe câțiva kilometri, se găsesc, pe ambele maluri, cetăți din perioada Egiptului antic.